

Da Mallorca a la California

Pader Juníper (Ginebró) Serra (1713–1784)

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **En il stadi da California, sper l'Ocean Pacific, portan pliras citads num spagnols che dattan perditga da lur fundaziun tras la Spagna en la segunda mesadad dal 18avel tschientaner: Los Angeles, San Diego, San Francisco euv.** Il reginam da Spagna possedeve lezza giada l'entira riva pacifica da la California enfin a la Terra dal Fieu. En Europa aveva l'aboli las constituziuns tradiziunalas dals pajais catalans ed aragonais; ses subdits astgavan pia ir a «servir al retg», s'enclegia per spagnol, en il vast imperi da las Americas. Il Catalan Manuel d'Amat i de Junyent (1704–1782) era stalter dal Perú da 1761 a 1776; Jacques Offenbach (1819–1880) l'ha eternisà sco «Don Andrés de Ribeira» en l'operetta «La Périchole» (premiera il 1868 a Paris). Era las Balearas èn da lingua catalana; questa è uffiziala sper il spagnol en la «Comunitat autònoma de les Illes Balears».

Canonisaziun dispitavla

Miquel Josep Serra i Ferrer, enconusch sco pader Juníper (u Ginebró) (1) Serra, è naschì e vegnì franciscan sin l'insla da Mallorca. Da Bumaun 1750 è l'arrivà sco missionari a México. Il 1769 ha l'fundà a San Diego l'emprima da nov missiuns cun l'agid da l'armada spagnola; lura è l'encunter nord enfin a San Francisco. Il papa avess uss en senn da proclamar pader Serra, ils 23 da settember a Washington, «sontg apostel dals Stadis unids dal vest». Quai vegn ferm crititgà da blers Amerindians dal pajais. Ron Andrade, manader da la «Native American Indian Commission» a Los Angeles, commentescha: «Lez ha decimà 90% da la popula-

Statua da pader Juniper Serra en il parc Golden Gate a San Francisco.

MAD

ziun amerindiana (...). Pertge lura na proclamar sontgs ils 'conquistadores' Pizarro e Cortés? (...) Ils blers Indians gievan davent; Serra saveva ch'ins rubava la terra e las racoltas e ch'ìls schuldads violavan las femnas.» Deborah Miranda, da derivanza amerindiana, docenta a l'Universitad da Washington e Lee, commentescha: «El ha sfurzà si als indigens il burdi da sa turpegiar da lur identitad» (2). «Papa Francescstg ha gia discurre dals 'pu-

tgads grevs' commess en num da Dieu cunter ils pievels indigens da l'America» («The Economist», 19 da settember 2015, p. 38). Co pudess el tuttina canonisar pader Serra, il qual ha fatg part da la conquista coloniala da la California? E tge muntass oz insumma ina tala proclamaziun?

1. Per rumantsch «ginaiver».
2. Funtauna: «The Guardian online» dals 25 da schaner 2015